

Fredrikstad kommune
Virksomhet regulering og byggesak
postboks 1405
1602 Fredrikstad

Steinkjer, 26.02.2024

Denne uttalelsen er skrevet på vegne av BirdLife Norge avd. Østfold, DNT Nedre Glomma, Naturvernforbundet i Østfold, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, og Østfold Botaniske Forening.

Høringsinnspill til forslag til områderegulering for Viken Park. Fredrikstad kommune.

Hensikten med planen er å legge til rette for et regionalt næringsområde som skal ivareta regionens behov for arealer til større næringsvirksomheter. Planområdet er på ca. 1811 daa og ligger ca 8-9 km i luftlinje mellom Fredrikstad og Sarpsborg sentrum.

Forum for Natur og Friluftsliv Østfold mener denne planen har mangler når det kommer til vurdering av naturverdier, friluftslivsverdier og vurderingen av planens påvirkningsgrad på disse.

Skal en møte fremtidens utfordringer kan en ikke fortsette å bygge ned økosystemtjenestene naturen gir oss. Dette er natur som gir oss folkehelse, biologisk mangfold og økosystem som gjør oss bedre rustet til å møte klimaendringene som kommer.

Vi vil i hovedsak ta for oss konsekvensutredningen der den omhandler alternativ 1, da det er det som er utgangspunktet for planbeskrivelsen. Næringsområdet som er planlagt blir for innbyggerne i dag et masseuttak og deponi med alle de utfordringene det gir.

I Fredrikstad kommunes «kommunedelplan for naturmangfold»¹ kommer det tydelig frem at menneskelige arealendringer står for den største trusselen mot naturmangfold og at lokal utryddelse

¹ <https://www.fredrikstad.kommune.no/globalassets/dokumenter/planer/naering-miljo-landbruk/kommunedelplan-for-naturmangfold---vedtatt-18.10.2018.pdf>

av en art kan inntreffe med en betydelig forsinkelse i etterkant av hendelser som tap og fragmentering av habitater. Viken Park legger opp til et stort tap og fragmentering av habitater der konsekvensutredningen av tiltaket ikke tar inn over seg dette faktumet.

Dette kommer tydelig frem i konsekvensutredningens (KU) vurdering av miljørettslige prinsipper i naturmangfoldlovens (nml) § 10 (*økosystemtilnærming og samlet belastning*). Der det fremlegges at «Dersom planlagte tiltak gjennomføres vil gjenstående skogkledte områder og vilttrekkveier ha desto høyere verdi for fugl, pattedyr og planteliv, i et allerede fragmentert landskap.» Problemet er at området allerede er fragmentert fra andre områder med veger, jordbruks- og industriarealer og annen bebyggelse. Med ytterligere fragmentering er det ikke sikkert gjenstående områder og vilttrekkveier vil fungere og verdien blir derfor liten. Verdien blir da ikke høyere som det blir påstått i KU vurdering av det miljørettslige prinsippet i *nml § 10*.

Det blir derfor feil å fremstille gjenstående natur som «redningen» og at det brukes som virkemiddel for å få igjennom det naturødeleggende tiltaket.

Når en ser på de andre miljørettslige prinsippene, mener vi det er mangler i *nml § 8* (kunnskapsgrunnlaget) og at *nml § 9* (føre-var-prinsippet) må tre i kraft. Dette gjelder spesielt når det kommer til kartlegging av fugl, usikkerhetsmomentet der kommer vi inn på lengre ned i teksten i kommentar til vurderingen av delområde 18.

Regionalt samarbeid.

Sarpsborg kommune som også er påkoblet prosjektet har også en Kommunedelplan for naturmangfold² som har som overordnet mål å bevare variasjonsbredden i naturmangfoldet. Sarpsborg kommune tar sikte på å sikre god tilstand i økosystemene, og sikre trua og sårbare naturtyper i størst mulig grad lokalt, regionalt og nasjonalt. Denne planen vart enstemmig vedtatt i fjor. Formannskapet i Sarpsborg kommune fattet den 18. februar 2021 følgende vedtak: Sarpsborg kommune henstiller til Fredrikstad kommune å sikre at regionen, inkludert Sarpsborg kommune blir direkte involvert i planarbeidet for Viken Park, herunder å definere fremtidig funksjonsvurdering for området. Det å være direkte involvert innebærer og at en skal ta ansvar ved å sikre at regionale planer som skal sikre naturverdier blir fulgt.

Det finnes flere forpliktelser og planer som tilsier at dette prosjektet ikke bør fullføres.

Vurderinger Friluftsliv

For delområde 1 er området som står i fare for å bli nedbygget, området omfatter nærturterrenget Borge og Pinnerød.

Vurderingen at områdets brukerfrekvens som er middels = middels verdi kan diskuteres. Forskjellige turterreng har forskjellig bruk og brukergrupper, noen brukere liker godt besøkte steder imens andre liker mindre besøkte områder som er tilrettelagt. Dette er det forskjellige grunner til, en av de kan være redsel for å møte hunder, dette gjeld også hunder i bånd. Et mindre besøkt område kan derfor ha svært stor verdi for enkelte brukere. Dette er for eksempel noe enkelte verneområder jobber mer med i besøksstrategiene sine de siste 10 årene.

Verdien av å kunne gå «litt alene» men fremdeles føle seg trygg er viktig for mange. Det å kunne gå alene i naturen har hatt verdi lenge og naturfilosofen Peter Wessel Zapffe tok opp dette temaet i DNT sin årbok i 1935 i innlegget «reservene».

---

² <https://www.sarpsborg.com/aktuelt/kommunedelplan-for-naturmangfold/>

Fortsetter vi å vurdere verdien av friluftsområdene ut fra brukerfrekvens så vil vi til slutt sitte igjen med en kølappordning i sentrumsnære friluftareal. Det er ikke det vi ønsker.

For tilgrensende delområde 2 – Marka (friluftsområdet Borge, Vetatoppen og omegn) er dette et godt besøkt område med stor opplevelseskvalitet og er kartlagt som et svært viktig friluftsområde. For dette området blir det i KU vurdert til at påvirkningen vil føre til at friluftsliv i området blir noe forringet. Denne vurderingen er vi ikke enig i da det for mange vil oppleves annerledes å gå i et skogsområde som er fragmentert i så stor grad. Vurderingen av dette er vanskelig siden det oppleves forskjellig fra person til person.

Vurderinger av registrerte naturtyper etter håndbok 13 og NiN.

Noen tanker om forskjellige delområder og vurderingen av påvirkning slik den blir fremstilt i KU.

Delområde 2-3. Tofteberg 6 og 7, gammel furudominert naturskog.

Selv om furu tåler tørke godt, vil reduksjonen og fragmenteringen av naturskogen være betydelig. Dette er i dag skog av høy kvalitet og siden det er en naturtype som har en sentral økosystemfunksjon er verdien satt som stor. Dette er vi enige i, men vi er redd for at mye av økosystemfunksjonen forsvinner med økt fragmentering. Et lite eller manglende kjerneområde vil påvirke artssammensetningen og vil endre karakter. Dette er ikke en ubetydelig endring som vurderingen i KU sier.

Vi mener disse delområdene vil bli forringet.

Delområde 4-6. Tofteberg 4, 8 og 9, gammel furudominert naturskog.

«Utgjør tre lokaliteter med gammel furudominert naturskog. Tiltaket vil medføre arealbeslag av lokalitetene og de vil utgå.»

Verdien er stor og tilstanden på skogen vurderes som god. Påvirkning vurderes til sterkt forringet/ødelagt. Sammenstilling av verdi og påvirkning gir alvorlig miljøskade (---).

Vurderingen av påvirkningen og verdien er vi enige i, det er vel ikke slik skog en skal bygge ned?

Delområde 8 og 9. Tofteberg 1 og 2, hule eiker.

Det er bra det ble registrert to nye hule eiker med kartleggingsdato den 31. mai 2022.

Vi kjenner fra andre prosjekter der en skal finne gamle trær at tidspunktet på året spiller en stor rolle for sjansen til å se trærne. Det er nyttig å ta en slik kartlegging før løvet har kommet, f.eks. i februar. Dette har en hatt stort hell med ved kartlegging av nye styvingstrær iblant annet Utladalen landskapsvernområde i Årdal kommune. Denne erfaringen er overførbart til kartleggingsarbeid der en er ute etter å finne store gamle trær.

Vi mener det må en ny kartlegging på plass, gjerne i år før løvet er kommet. Ved å gjøre dette vil en kunne legge til rette for å skåne flere viktige eiketrær.

Delområde 10, 11 og 12. Moumbekken, Gretnesbekken og Hunnbekken, fisk og ferskvann.

Alle disse 3 bekkene har nedbørsfelt som påvirkes om det blir gitt tillatelse til å etablere et næringsområde. Ingen av bekkene har i dag nådd sine miljømål ifølge vann-nett.no.

Påvirkningen av disse bekkene er sammensatte og dette presiseres i vurderingen av det miljørettslige prinsippet i nml § 10 (økosystemtilnærming og samlet belastning). «Sumvirkningene sammen med planlagte tiltak vil kunne medføre en ytterligere forverring av miljøtilstanden i bekkedragene, selv om de allerede har svært redusert tilstand». Det vises videre til at deponering av finstoff må gjøres på en måte som ikke øker den samlede belastningen på bekkene. Det er uheldig at vurderingen under kapittel 4.13.7 i KU da blir at deponering av finstoff bør vurderes å legges til massedeponier med avrenning til Gretnesbekken og Moumbekken da skaden ikke er like stor der som å legge det i nedbørsfeltet til Hunnbekken.

Slike bekker har viktige funksjonsområder for blant annet sjøørret. Heldigvis har silke bekker fått økt fokus de siste årene og Norges Jeger- og Fiskeforbund Østfold kommer med jevnlig oppdateringer på dette arbeidet. Siste skriv er «Sjøørretbekker i Østfold Fiske- og habitatundersøkelser, status, og tiltak 2023» av Ole-Håkon Heier, Norges jeger- og fiskerforbund Østfold. Her legges det frem noe av det viktige arbeidet Jeger- og fiskerforeninger og andre frivillige har hatt siste to tiårene. Det har blitt lagt ned tusenvis (titusenvis) av dugnadstimer og dette har lokalt gitt svært positive resultater. Men vi kommer ikke i mål uten at offentlige instanser også tar tak i sine ansvarsområder, det være seg å rette opp konsekvensene av egne anlegg eller å pålegge private å rette opp skadene de har påført bekkene.

Vi mener at miljømåla må nås i bekkene før en kan vurdere å tillate en utbygging som dette i nedbørsfeltene. Skal vi fortsette å forringe nedbørsfeltene blir det vanskelig å nå miljømålene som er satt, blant annet i regional plan for vannforvaltning.

Delområde 18. Funksjonsområde for fugl.

Her er om lag 50% av delområdet truet av et permanent arealbeslag. Verdien på området vurderes å ha stor verdi basert på at det trolig utgjør leveområder for arter med kategori sårbar.

Selv om halve området forsvinner så vurderes påvirkningen til å være «noe forringet» fordi en er usikker på hvilken funksjon delområdet har, og en antar at de fuglene som bruker området som leveområde sannsynligvis vil flytte sørover til Vetatoppen og Ramnefjell.

Vi er uenige i vurderingen her da den i beste fall er «forringet» og at sammenstillingen av verdi og påvirkning gir betydelig miljøskade (--).

Vi begrunner dette med at fugler har sammensatte kriterier for valg av leveområder. Dette påvirkes i stor grad av konkurranse, mattilgang og tilgang på make. Det har også mye å si om en art er territoriell eller ikke. På individnivå gjøres det vurderinger til enhver tid der enhver fugl ser på ressursgrunlaget opp mot konkurransepresset fra andre individ eller andre arter.

Vurderingen «noe forringet» blir derfor feil, og på grunn av usikkerheten når det kommer til funksjonen delområdet har for fugl må det inn et bedre beslutningsgrunnlag. Dette kan skaffes ved nye og mer omfattende kartlegginger med fokus på fugl. At et areal på denne størrelsen vurderes endret på et så lite grunnlag hører fortiden til.

Delområde 19-25. Funksjonsområde for amfibier.

Her er det mangler i kunnskapsgrunnlaget som fører til en feil vurdering av påvirkning.

Influensområdet har mange lokaliteter med amfibier, og noen av de kan bli direkte påvirket av lysforurensing gjennom endring i trafikk og trafikkmønster. Dette er gjeldende for lokalitetene ved rv. 22 som vil få økt og endret trafikkmønster om det blir utbygging.

Selv om lysforurensing er et tema som kommer opp som tema i utslippstillatelser blir det feil å ikke ta dette med som en del av konsekvensvurderingen. Det er statsforvalteren som er forurensningsmyndighet og kan legge føringer om dette er et tema som skal belyses i en søknad. Dette vil vi oppfordre statsforvalteren til å gjøre.

For delområde 20 Dam-Moum er det ikke registrert amfibier, ved siste registrering i 2009 ble det ikke kartlagt artsinventar i dammen. Det er bra det blir tatt hensyn til føre var prinsippet, i teksten blir den vurdert til viktig, men gis middels verdi. Det bør gjøres en kartlegging av dammen, og uavhengig av registreringer bør slike dammer skjermes fra lysforurensing. Dette da den på sikt kan fungere som erstatning for forringede og ødelagte leveområder andre steder. Kanskje kan lysskjerming være det som skal til for at amfibier kan nytte dammen.

Noen fakta om lysforurensing.

- Kunstig lys kan blende amfibier ved at kjemiske stoffer i øynene brytes ned. Det tar ofte flere timer å få tilbake normalt syn. For å fikse dette må dammene og funksjonsområdene rundt skjermes for lysforurensing.
- Kunstig lys kan også påvirke atferd hos rumpetroll. Forskere tror at vandringer mellom oppholdssteder blir regulert av lys, når vandringen opphører på grunn av kunstig belysning vil det påvirke termoreguleringen til rumpetrollene og veksten vil avta. Dette vil påvirke overlevelse og reproduksjon.
- Lyset på næringsarealene kan og påvirke næringstilgangen for amfibier, fugler og andre insekter. Dette gjelder og for hele influensområdet.

Dette kommer av at lys kan bli et problem for insekter som oppfatter polarisert lys. Insektene kan da ta feil av overflaten på vann, asfalt og andre overflater som polariserer lyset. Når insekt har problem med å skille asfalt og vann i kunstig lys er problemet at egglegging kan skje på asfalt istedenfor i vannet. Insekter kan være føde for fugler og andre dyr, lyset vil da kunne både direkte og indirekte påvirke også andre dyrs overlevelse og reproduksjon.

- Lysforurensing påvirker generelt forholdet mellom rovdyr og byttedyr da sjansen for predasjon blir endret. Denne effekten kan styrkes av dårlige kantsoner og små naturarealer.

Det er og andre negative følger av lysforurensing som påvirker tema som blir løftet frem i planbeskrivelsen. For eksempel er det i planbeskrivelsen foreslått at overvannsdammene kan fungere som amfibiedammer, dette vil ikke fungere da planbeskrivelsen også sier at alle gangareal og sykkelparkeringsplasser skal være belyst.

Vi mener at konklusjonen i KU er at påvirkningen er ubetydelig kan være feil, og at påvirkningen må vurderes på nytt.

Oppsummeringen av verdi, påvirkning og konsekvens for naturmangfold.

Alle disse vurderingene gjort i KU som i flere tilfeller er systematisk forskjøvet mot ubetydelig er veldig uheldig. Grunnene til dette er at det ikke er satt av nok ressurser til å kartlegge og ta sakene er samansatte og derfor ikke så lett å få oversikt over.

Alt dette fører til at sammenstillingen i KU *tabell 4-37 Sammenstilling av verdi, påvirkning og konsekvens for tema naturmangfold* får det til å se bedre ut enn det i virkeligheten er.

Naturområder eller parkanlegg?

Noen av de skånedde «Naturområdene» som blant annet GTD 1 og 2 blir i planbeskrivelsen visualisert som parkanlegg, disse arealene vil da få veldig liten verdi som natur. Dette vil i så fall være i strid med deler av målet til GDT 1 og 2 som er å sikre leveområder for arter og naturtyper.

Disse områdene blir noen steder brukt til grønnvasking av prosjektet og andre steder visualisert som parkanlegg for bedriftene som vil etablere seg der. Hva blir realiteten?

For ryddig «skog» vil ikke fungere for det biologiske mangfoldet. Det må være krav om kratt og innslag av døde trær.

Flaggermus.

Det kommer frem i konsekvensutredningen at det ikke er kjente rødlistede flaggermusarter i området. Er det gjort noen kartlegginger på dette med feltregistreringer?

Flaggermus kan påvirkes av lysforurensing på flere måter. F.eks. kan insekter tiltrekkes av lys, og samle seg rundt lyskilder. Noen flaggermus kan dra nytte av at insekter samler seg på et lite område, imens andre flaggermusarter kvier seg for å bevege seg ut i belyste områder. De artene som ikke trivs i lys, mister derfor deler av mattilgangen sin. For enkelte flaggermus kan lys være en så sterk barriere at det hemmer bevegelsene deres. Dette kan være på grunn av belysning langs veier og bygg. Vegnettet inn og ut fra planlagt industriarealet vil bli ei ny slik hindring for mange arter.

Om det ikke er gjort noen kartlegginger av flaggermus må dette gjøres.

Dette innspillet er ikke utfyllende og utarbeidet i lag med frivillige som brenn for at vi også i fremtiden vil ha natur og de godene den gir oss.

Som avsluttende ord så ser vi at noen vurderinger i KU er usikre eller vurdert feil av forskjellige årsaker. Vi håper vurderingene og grunnlaget for de blir styrket slik at det ikke blir gitt vedtak på feil eller mangelfullt grunnlag.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Østfold

Åsmund Nordgulen
Koordinator
FNF Østfold